

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

ПАНЬ СІНЮЙ

УДК 378.22.091.3:373.3/.5:785(043.3)

**МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
ДО ФОРМУВАННЯ АУДІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ
ОРКЕСТРОВОЇ МУЗИКИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

潘星宇

Суми – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Реброва Олена Євгенівна,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
завідувач кафедри музичного мистецтва і хореографії.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лобова Ольга Володимирівна,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка,
професор кафедри дошкільної і початкової освіти;

кандидат педагогічних наук, професор
Кузнецова Ольга Алексіївна,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
професор кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя.

Захист відбудеться 25 жовтня 2019 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 214.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (40002, м. Суми, вул. Роменська, 87).

Автореферат розіслано 19 вересня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Г. Козлова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність дослідження. Інновації освітньої галузі України на шляху до відповідності європейським стандартам зумовлюють увагу до формування цілісного розвитку культури та світогляду учнів. Відповідно до зазначеного пріоритету, формування інтегральної компетентності майбутніх учителів набуває особливого значення. Нормативну базу до розв'язання сформульованої вище проблеми становлять актуальні політичні документи, а саме: Закони України «Про освіту» (2017) та «Про вищу освіту» (2014), Концепція «Нова українська школа» (2016) та деякі інші. Найважливіші позиції означених документів є співзвучними зі стратегією розвитку освіти Китаю, що відображена в документі «Довгострокова програма КНР з реформ і розвитку освіти на 2010-2020 рр.». Провідні ідеї названих документів мають своє відображення і в мистецькій освіті, зокрема в підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до формування музичної культури та художнього світогляду школярів як цілісного феномену.

Якісне сприймання музики, вміння її слухати, відчувати та розуміти символічно-акустичну звукову інформацію, властиву цьому виду мистецтва, уможлиблює формування в особистості відповідного ставлення до розмаїття звукового ландшафту довкілля, до соціокультурного звукового простору, що збагачує її духовний світ, культуру та розширює світогляд (Т. Адарно, Б. Асаф'єв, В. Гавер (W. Gaver), І. Зязюн, Д. Кабалевський, Г. Костюк, Лінь Хай, Л. Масол, Є. Назайкінський, Є. Проворова, Б. Піяновські (B. Pijanowski), О. Ростовський, О. Рудницька, А. Сохор, Б. Яворський та ін.). Отже, досліджуваний аспект є предметом вивчення як у контексті музикознавства, музичної соціології, так і музичної педагогіки.

У дослідженнях науковців із питань фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва суттєву увагу приділено проблемі готовності означених фахівців до формування у школярів здатності чути музику та звукове середовище, розуміти їх зв'язок через складний, синтезований конгломерат уявлень, асоціацій, образного мислення, тембрального слуху (Бай Бін, Н. Батюк, Лі Ює, О. Лобова, О. Реброва та ін.). Учені вказують на важливість формування музичної культури, підкреслюючи феномени музичного сприйняття, слухової уваги як школярів (І. Барвінок, В. Белобородова, Н. Бергер, О. Грисюк, Д. Кірнарська, О. Лобова, С. Миколінська, Г. Рігіна, Г. Ципін та ін.), так і майбутніх учителів музичного мистецтва, розуміючи під тим їх відповідну компетентність до формування такої культури (Т. Жигінас, О. Кузнецова, Н. Овчаренко, С. Радченко, Цзан Юєці, Чжу Цзюньцяо), зокрема в умовах багаторівневої освіти (О. Єременко, А. Козир, Н. Попович та ін.). Водночас, у науковому тезаурусі застосовуються такі поняття, як «культура музичного сприйняття» (О. Сердюк, О. Рудницька), «музично-слухацька культура», «культура слухання» (Т. Бессонова, Є. Проворова, Цзан Юєці, Ф. Лердал (F. Lerdahl), так і «аудіальна культура» (С. Казакова, К. Кокс (C. Cox), Д. Уорнер (D. Warner), «сучасний аудіоландшафт» (Л. Русоло (L. Russolo), Х. Зеттл (H. Zettl), що певним чином розширює уявлення до

сприйняття звукового простору (О. Віточ (O. Vitouch), О. Таганов), «звукового ландшафту» (Т. Батлер (T. Butler), Б. Труакс (B. Truax).

Аудіальні процеси є важливими для педагогічної практики з різних дисциплін, де інформація сприймається на слух, зокрема її часто використовують у лінгвістиці (І. Гальперін, І. Зимня, Ю. Юденко та ін.), у контексті комунікації (С. Жигалко, Н. Тарасова), полікультурного діалогу в мистецтві (О. Устименко-Косоріч, Г. Ніколаї, О. Реброва). Психологічні та фізіологічні аспекти аудіальних процесів представлені в доробках таких учених, як М. Гарбузов, Г. Гельмгольц, О. Костюченко, Дж. Кендалл (G. Kendall) В. Мартенс (W. Martens), Х. Фастл (H. Fastl); вони вказують на їх зв'язок зі слухацькою культурою, мають звукотерапевтичний ефект (Г. Апанасенко, Г.-Г. Декер-Фойгт, Б. Кіндратюк, В. Петрушин, Л. Побережна, С. Шушарджан) та спрямовують стратегію досліджень на використання детермінант аудіальних процесів і культури сприйняття музики, або музично-слухової культури як крос-модальний феномен (Б. Вайнс (B. Vines), К. Вандерлей (C. Wanderley), К. Крумхансл (C. Krumhansl), Ю. Хаймердінгер (J. Heimerdinger)).

Потужним педагогічним потенціалом у формуванні аудіальної культури особистості є симфонічна музика, яка володіє багатотембральним ресурсом і здатна портретувати розмаїті звуко-акустичні явища (М. Остін (M. Austin). Використання симфонічної музики в транскрипції народних жанрів (Ло Шиї), сучасних естрадних жанрів, популярних саундтреків із відомих фільмів та мюзиклів приваблює школярів і молодь, що доведено затребуваністю концертних проєктів такого характеру.

Доцільність вивчення проблеми підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів підтверджується потребою в розв'язанні суперечностей між:

- актуальністю проблеми формування цілісного світогляду особистості та відсутністю визначеної феноменології аудіальної культури, яка забезпечує аудіальний модус світосприйняття в його проєкції на музичну освіту;

- нагальною потребою в підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів та відсутністю методики її формування на основі звукотембрального й акустичного потенціалу оркестрової музики;

- необхідністю підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів та відсутністю визначених критеріїв їх оцінювання.

Актуальність проблеми, її недостатня розробленість, наявність визначених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Методика підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та становить частину наукової теми

«Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики та хореографії в контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти» (реєстраційний номер 0114U007160).

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 25.05.2017 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичній розробці й експериментальній перевірці методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання**:

1. Розглянути феноменологію аудіальної культури в контексті актуальних проблем мистецької освіти.
2. Розкрити сутність підготовки та структуру підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів.
3. Обґрунтувати методологію та розробити методику підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів.
4. Визначити критерії та показники оцінювання підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів.
5. Експериментально перевірити ефективність методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів.

Об'єкт дослідження – процес підготовки бакалаврів музичного мистецтва до професійної діяльності.

Предмет дослідження – методика підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики.

Методологічну основу дослідження становлять: концепція системної детермінації психічних явищ, зокрема крос-модальності процесів сприйняття інформації, що породжує феномен аудіальної комунікації, атрибутами якої є слово, звук і музика. Зазначене зумовлює зв'язок музичного сприйняття, слухацької культури та аудіальних психічних процесів, які функціонують під впливом розмаїтого звукового ландшафту, що формує феномен аудіальної культури, дослідження якого ґрунтується на засадах акустично-середовищного, акмеологічного, аксіологічного та технологічного підходів.

Теоретичну основу дослідження становлять: філософські, психологічні, соціокультурні, культурологічні, мистецтвознавчі концепції з таких напрямів: звуко-акустичних аспектів слухового модусу та його психолого-фізіологічної феноменології (М. Гарбузов, Г. Гельмгольц, С. Еммерсон, Дж. Кендалл (G. Kendall), Б. Ломов, В. Мартенс (W. Martens та ін.), зокрема психоакустики (Х. Фастл (H. Fastl) Е. Цвікер (E. Zwicker); сонорності (К. Болашвілі, Ю. Холопов, Ю. Хаймердінгер (J. Heimerdinger)), сприйняття звукової інформації різного походження (С. Беляєва-Екземплярська Т. Гордєєва, Є. Назайкінський, Р. Страчан (R. Strachan), її соціокультурні аспекти, функції та впливи (Т. Адорно, Б. Асаф'єв, У. Гавер (W. Gaver), Е. Манжос, А. Сохор, Б. Яворський та ін.), зокрема комунікативні, полікультурні, естетичні, терапевтичні, просвітницькі (Г.-

Г. Декер-Фойгт, Ван Яцзюнь, О. Вознесенська, Д. Кан (D. Kahn.), О. Кузнецова, І. Малашевська, Мен Сіан, В. Петрушин, Л. Побережна, Ю. Фехт-Бабушкін, Цзяо Їн та ін.), що відповідає інтегральній стратегії засвоєння мистецтва (Л. Масол, О. Коваленко, О. Комаровська, Г. Сотська, О. Щолокова та ін.); концепції полікультурного діалогу (Ван Яцзюнь, О. Реброва, О. Устименко-Косоріч, У Іфан та ін.); розвитку музичних здібностей, художніх уявлень, образного мислення (Бай Бінь, Н. Батюк, Лі Ює, Н. Мозгальова, О. Ростовський, Б. Теплов та ін.); музичної культури, культури музичного сприйняття та аудіальної культури (О. Рудницька, К. Кокс (C. Cox), Д. Уорнер (D. Warner), Л. Руссоло (L. Russolo) та ін.); акмеологічні, герменевтичні, культурологічні та компетентнісні аспекти фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (О. Андрейко, О. Єременко, А. Козир, Г. Ніколаї, О. Олексюк, В. Федорішин та ін.), формування музичної культури школярів, зокрема їхньої слухацької культури (І. Барвінок, Т. Бессонова, С. Казакова, О. Лобова, Ф. Лердал (F. Lerdahl), М. Маклухан (M. McLuhan), С. Рейнолдс (S. Reynolds) та ін.), та підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до її формування (Є. Проворова, Г. Падалка, Р. Савченко, Н. Овчаренко та ін.).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань у дослідженні використано комплекс взаємоузгоджених методів, зокрема *теоретичних*: аналіз (термінологічний, герменевтичний, нотного матеріалу), систематизація та класифікація, узагальнення, міждисциплінарне синтезування – для висвітлення феноменології та визначення поняття «аудіальна культура», художньо-розвивального, педагогічного потенціалу оркестрової музики; теоретичного моделювання – для виявлення структури та критеріїв і показників оцінювання підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів, педагогічних умов забезпечення цього процесу; системно-структурний аналіз – для обґрунтування методології та розроблення методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів; *емпіричних* – педагогічний експеримент, анкетування, самооцінки тембрально-звукового аспекту виконавства; музичної топофілії; наративно-аудіальної техно-презентації, тестові завдання: синергетичної графічно-емоційної трансформації аудіо-паттернів, дискретної ідентифікації аудіосигналів жанрів, емоційно-кольорового дескриптування аудіоконтенту – для визначення рівня підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів; формувальний експеримент для перевірки ефективності розробленої методики; *методів математичної статистики*: емпіричне значення критерію Фішера – для опрацювання результатів педагогічного експерименту та підтвердження ефективності запропонованої методики.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*: розкрито сутність феномену підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики, що в дослідженні інтерпретовано як сформовану фахову якість, яка характеризується художнім та естетичним ставленням до феномена звукової культури й володінням педагогічними засобами впливу на формування аудіальної

культури школярів, що передбачає адекватне сприйняття та оцінювання ними розмаїття звукового потоку; побудовано структуру досліджуваного феномену, який складається з досвідно-ідентифікаційного (знання щодо тембральних властивостей, звукових особливостей різних звукових джерел; функціональність художньо-образної пам'яті); асоціативно-образного (рефлексія звукового сприйняття та уявлень голографії асоціативних зв'язків), аудіально-мотиваційного (аудіальна компетентність як педагогічний ресурс фахової підготовки та зацікавленість проблемами керування сприйманням школярів звукового середовища), технологічно-продуктивного (акме-орієнтаційний вплив на розвиток творчого потенціалу учнів у їх сприйманні сучасного звукового середовища, інноваційно-проектувальний – цілеспрямоване застосування інноваційних технологій звуко-акустичного проектування в педагогічному процесі) компонентів; розроблено методiku підготовки зазначеного феномена (цільовий, методологічний, методичний та результативний блоки), домінантою якої стають педагогічні умови: наскрізна – цілеспрямоване застосування аудіально-культурного потенціалу оркестрового репертуару; естетичне спрямування когнітивно-диференційованого ставлення до різноманітної звукової інформації, що запроваджується на настановно-рефлексивному етапі; цілеспрямоване застосування «звукового ландшафту» для стимулювання тембрально-акустичних уявлень, яка є методичним ґрунтом на перцептивно-збагачувальному етапі; включення технічно-акустичних систем у музично-освітній процес, що запроваджується на практико-самостійному етапі; розроблено критерії та показники оцінювання підготовленості бакалаврів до формування аудіальної культури школярів (когнітивний, рефлексивний, мотиваційний, діяльнісний).

Уточнено сутність понять: аудіальна культура, педагогічний потенціал оркестрової музики (переважно симфонічної) у формуванні аудіальної культури школярів, особливості музичної аудіоінформації, аудіо-перцептивна компетентність.

Подальшого розвитку набула міждисциплінарна стратегія досліджень у галузі музичної освіти та підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті Нової української школи.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що педагогічний потенціал оркестрової музики може бути застосований для розв'язання широкого спектру педагогічних завдань: розвиток тембрального слуху, інтеркультурного виховання, жанрово-стильової компетентності. Розроблену й експериментально перевірену методiku підготовки майбутніх бакалаврів до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики може бути запроваджено в курси «Методики музичного виховання», «Теорія і методика викладання музичних дисциплін у вищій школі» для спеціальності 014 середня освіта (музичне мистецтво) та спеціальності 025 музичне мистецтво. Окремі позиції методики можуть бути застосовані в роботі з творчими колективами (ансамблі, хорові колективи).

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 18-н від 17.01.2019); Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка №76/24/2 від 14.01.19), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 277 від 14.01.2019).

Апробація отриманих результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження були оприлюднені у формі виступів і доповідей на конференціях різних рівнів: *міжнародних*: «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії» (Переяслав-Хмельницький, 2017), «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2016, 2018), «Стратегії підвищення якості мистецької освіти в контексті змін сучасного соціокультурного простору» (Одеса, 2017), «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017), «Мистецтво у нелінійному просторі» (Тернопіль, 2018), «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 2018); *всукраїнській*: «Актуальні проблеми мистецької освіти»: «Мистецька освіта України: проблеми теорії і практики» (Ніжин, 2018); обговорювалися на засіданнях кафедри музичного мистецтва і хореографії ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (2016 – 2018 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено в 10 публікаціях автора, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у науковому зарубіжному виданні, 4 праці апробаційного характеру.

Особистий внесок здобувача у статті [2], полягає у визначенні сутності та розробці структури феномена підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків та списків використаних джерел до кожного розділу (275 найменувань, з них 63 – іноземними мовами), загальних висновків, додатків. Повний обсяг дисертації – 256 сторінок, основний зміст викладено на 180 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «**Теоретичні основи підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів**» розглянуто феноменологію аудіальності, висвітлено наукові роботи, які актуалізують проблеми фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічній проекції; уточнено поняття «аудіальна культура», розкрито сутність і компонентну структуру феномену підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів.

Аналіз наукових джерел із проблеми фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, зокрема в багаторівневій освіті (А. Козир, О. Єременко, Н. Попович та ін.) показав суттєву увагу до проблематики, що стосується формування професійних якостей власне студента – майбутнього вчителя музичного мистецтва. Натомість проблеми підготовки бакалаврів музичного мистецтва до роботи зі школярами, зокрема формування музичної культури учнів

залишаються недостатньо розкритими. Застосування методу термінологічного аналізу дозволило встановити, що для розкриття досліджуваної проблеми в аналізованих наукових роботах використовується здебільшого поняття «майбутній учитель музичного мистецтва». Використане в дослідженні ключове поняття «підготовка бакалавра музичного мистецтва» розуміється як процес набуття професійних (як учителя музики) та фахових (як музиканта-виконавця, методиста, інструменталіста) компетентностей, які дають змогу йому кваліфіковано реалізовувати дидактичний та виховний потенціал мистецтва під час навчання зі школярами. Таке розуміння пояснюється загальнонауковим тлумаченням підготовки як процесу, а підготовленості як результату.

Систематизація та узагальнення наукових праць із проблеми дослідження дало можливість встановити, що увага науковців сфокусована на питаннях формування музичної культури школярів як цілісного утворення (І. Барвінок, О. Грисюк, О. Лобова, Г. Падалка та ін.), або в контексті окремих видів діяльності (Л. Василенко, Л. Кузьмінська, Н. Овчаренко, В. Черкасов, А. Растрігіна та ін.), зокрема, й просвітництва, сприйняття та розуміння мистецької інформації (О. Кузнецова). Проблема підготовки бакалаврів до формування музичної, ширше, художньої культури школярів актуалізується інноваціями в початковій школі, зокрема реформами НУШ, що потребує формування фахових компетентностей бакалаврів музичного мистецтва більш складного, інтегрованого характеру стосовно художньо-педагогічної роботи зі школярами. З'ясовано, що процеси сприйняття художніх творів активізують різні психічні модуси, відповідно до сприйняття музики активізується слуховий модус, який є психологічною основою формування слухацької культури, культури музичного сприйняття (Г. Костюк, Є. Проворова, О. Ростовський, О. Рудницька, Цзен Юєці та ін.).

Термінологічний аналіз наукових джерел щодо застосування в музично-педагогічних дослідженнях складних категорій, показав, що серед останніх категорія культури застосовується найпоширеніше. Її інтеграційний потенціал дозволив ввести до наукового тезаурусу такі дотичні поняття, як: музично-естетична культура (О. Лобова, Г. Падалка, Л. Печко, О. Щолокова та ін.), культура творчої взаємодії (Лай Сяоцянь), комунікативна та художньо-комунікативна культура (Ван Яцзюнь, Мен Сіан та ін.), культура музичного сприйняття (О. Рудницька) та ін. Відповідно до проблематики дослідження дотичним є поняття слухацької культури, що представлено в дослідженнях Т. Бессонової, Є. Проворової, Ф. Лердала (F. Lerdahl) та ін. Учені акцентують увагу на формуванні слухацької культури, як чинника духовного, естетичного та культурного розвитку й доводять зумовленість її формування процесами сприйняття, аналізу та диференціювання музичного контенту за ознаками його художньо-естетичної цінності. Зазначене зумовлює ставлення до процесів художньої та безпосередньо слухацької перцепції як до соціокультурного феномену, надаючи йому соціальної, групової ролі (Т. Адорно), комунікативної та просвітницької функцій (Е. Манжос, А. Сохор та ін.), світоглядного виміру (О. Рудницька).

Методом міждисциплінарного синтезування щодо аудіальності виявлено особливості означеного феномену, які ґрунтуються на перебігу слухо-перцептивних, когнітивно-аналітичних та ідентифікаційно-диференціювальних здібностей особистості, що виникають у процесі сприйняття звуко-акустичного простору. Зазначено, що аудіальність активізує здатність чути, адекватно сприймати та диференціювати звукову сферу, що складається зі звуків різного походження (природних, мовних, музичних, урбанізованих), які сприймаються особистістю в якості аудіоінформації для її сприйняття, розуміння, інтерпретації, оцінки та мотивації до пізнання аудіальної культури.

Метод узагальнення міждисциплінарної та полімодальної властивостей поняття «культура» уможливив використання в роботі означеної категорії в якості міри, сприйняття, розуміння, засвоєння, осягнення й перетворення отриманої інформації, що розкриває зміст і сутність явищ, які створені розумом, духом, творчістю, енергією та руками людини впродовж її еволюції. Серед них, на думку культурологів, психологів, психоакустиків, музикознавців, є «звуковий ландшафт» (Т. Батлер (T. Butler), Л. Віллануєва-Рівера (L. Villanueva-Rivera), С. Димайн (S. Dumyahn), К. Касконе (K. Cascone), Б. Краузе (B. Krause), Б. Наполетано (B. Napoletano), Н. П'єретті (N. Pieretti), Б. Піяновські (B. Pijanowski), В. Труакс (B. Truax), А. Фаріна (A. Farina), Ю-Фу Туан (Yi-Fu Tuan) та ін.). Отже, «звуковий ландшафт» інтерпретуємо як культурне середовище, що складається із сукупності різноманітних звукових джерел, зокрема й музичного спрямування, які людина здатна почути, зрозуміти, оцінити та скористатися в межах відповідної діяльності.

З'ясовано, що на основі наукових дефініцій поняття «звуковий ландшафт» запроваджено терміни «звуковий простір» (О. Таганов) та «аудіальна культура» (С. Казакова, К. Кокс (C. Cox), Д. Уорнер (D. Warner)). Аудіальна культура розглядається як інтегрована якість особистості сприймати, інтерпретувати та передавати звукову, мовленнєву й музичну інформацію (С. Казакова). Доведено, що аудіальна культура – сформована якість аудіально-привалюючого типу репрезентативної системи особистості, що зумовлює її активність у площині аудіального середовища та передбачає не тільки сприймання, але й створення аудіо-інформації, здійснення аудіо-поведінки. Аудіальність як крос-модальна, психологічна якість (К. Крумхансл (C. Krumhansl)), володіє потенціалом, який уможливорює реалізацію освітньо-виховного процесу у двох напрямках – формування культури сприймання та культури відтворення аудіоінформації.

У роботі зазначено, що аудіальна культура особистості в педагогічній проекції виступає мірою якісного рівня перцептивно-вибіркових процесів, що характеризуються художньо-естетичною спрямованістю, заснованою на асоціативно-рефлексивному досвіді сприйняття звукового середовища як конгломерату різних звуко-акустичних джерел: музики, звукового ландшафту природи, мови, її інтонації, міського середовища тощо. Збагачений перцептивний досвід, що складається з чуття звуку в різноманітних тембрах, інтонаційних можливостях, інформаційного навантаження поступово

переноситься в площину особистісного чуття, емоційної сфери та образних уявлень. А це є дієвим фактором розвитку творчих якостей особистості, здатної не лише бачити та відчувати красу, але й створювати її. На це й спрямована підготовка бакалаврів до формування аудіальної культури школярів.

Міждисциплінарне синтезування теоретичного матеріалу дозволило визначити підготовку бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів як процес поступового накопичення перцептивно-звукового досвіду, формування художньо-естетичного вибіркового ставлення та оцінювання звукового середовища як конгломерату різноманітних звуко-акустичних джерел (музики, звукового ландшафту природи, мови, інтонації, урбанізованого середовища тощо) та оволодіння методико-технологічними ресурсами впливу на сприйняття звукового потоку, що в сукупності створює окремий аудіально-звуковий сегмент освітнього процесу з формування професійної культури особистості. Показано, що результатом означеного процесу є відповідна підготовленість як сформована фахова якість, що характеризується художньо-естетичним ставленням до звукового середовища та володінням педагогічними засобами впливу на формування аудіальної культури школярів, що передбачає адекватне сприйняття та оцінювання ними розмаїття звукового потоку.

На основі методу теоретичного моделювання визначено структуру підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури, яка складається з чотирьох компонентів: 1) досвідно-ідентифікаційного, до якого входять знання щодо тембральних властивостей, звукових особливостей різних звукових джерел; функціональність художньо-образної пам'яті); 2) асоціативно-образного, що складається з рефлексії звукового сприйняття та уявлень голографії асоціативних зв'язків; 3) аудіально-мотиваційного, елементами якого є аудіальна компетентність як педагогічний ресурс фахової підготовки й зацікавлене ставлення та здатність керування сприйманням школярів звукового середовища; 4) технологічно-продуктивного, що містить такі елементи, як акме-орієнтаційний – цілеспрямований вплив на розвиток творчого потенціалу учнів у їх сприйманні сучасного звукового середовища та інноваційно-проектувальний – цілеспрямоване застосування інноваційних технологій звуко-акустичного проектування в педагогічному процесі.

Таким чином, у розділі розкрито феноменологію аудіальної культури, визначено сутність ключового поняття та структуру підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів, визначено структуру досліджуваного явища.

У другому розділі **«Методологічні та методичні основи підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів»** обґрунтовано вибір наукових підходів, педагогічних принципів та розроблено методiku підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів.

Застосування міждисциплінарного синтезу як дослідницького теоретичного методу дозволило поєднати концепції інтеграції до музичного мистецтва немuzичних аудіоартефактів, що уможливило розширення меж естетичного

пізнання сучасної людини шляхом активізації аудіальної модальності сприйняття (В. Гейвер, К. Кокс, Л. Руссол, Д. Уорнер та ін.). На основі акустично-середового підходу показано, що зазначений інтегративний процес музичної галузі зумовив виникнення такого нового художнього методу в композиторській творчості, як сонорність, що ґрунтується на естетичних засадах. Музичні образи розширюються завдяки художньо-творчим новаціям, як «консервація мовчання», «наслідуванням природі в її манері діяти», «звукова урбанізація», «актуалізація шуму в аудіо мистецтві» (Д. Кан, Дж. Кейдж, С. Рейнолдс, Ю. Холопов та ін.). З метою виявлення крос-модальної взаємодії в музичному сприйнятті (О. Андрейко, Б. Вайнс, О. Вітухом, Т. Жигінас, Ф. Лердал, Х. Пурвінс та ін.) та обґрунтування значущості ціннісного ставлення до аудіо-інформації в роботу запроваджено аксіологічний підхід. Зазначено, що проблема відповідності фахової підготовки бакалаврів музичного мистецтва сучасним вимогам розвитку культури та мистецької освіти порушує питання про акмео-досягнення та творчого розвитку особистості (А. Козир, О. Кузнецова, Лі Ліцюань, Р. Реа, О. Реброва, Сунь Лінян, В. Федоришин та ін.), що зумовило звернення до акмео-логічного підходу. Освітні інновації обумовлюють визначення науковцями актуальності інтеграції технологічного підходу, який у мистецькій освіті пов'язується з ідеями та практикою використання інтерактивних, інтеграційних, а також власне аудіальних технологій. Останні розглядаються в контексті арт-педагогіки: саногенетична технологія (Г. Апанасенко); імпульси, які чинять частоти акустичних сигналів, що співпадають із частотами деяких тканин і органів (Р. Шушарджан, С. Шушарджан), технологія рецептивної музикотерапії позитивних емоцій (Г.-Г. Декер-Фойгт).

На основі обґрунтованих наукових підходів обрано такі педагогічні принципи: міжпредметних і полімодальних основ сприйняття; оцінювання та створення/відтворення звуко-акустичного середовища на гармонійній основі; цілеспрямованої акцентуації уваги на творчо-розвивальному потенціалі аудіальної культури; ціннісно-вибіркового та корегувального ставлення до музичного репертуару; здоров'язберезувальної проекції аудіальної культури; акустичного портретування та проектування.

Метод теоретичного моделювання дозволив побудувати модель методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики. Модель складається з чотирьох блоків: цільового, методологічного, методичного та результативного. Основою методичного блоку стали педагогічні умови: наскрізна та такі, що запроваджуються за етапами. Побудовану автором модель представлено на рисунку 1.

У роботі виокремлено педагогічний потенціал оркестрової музики для формування аудіальної культури особистості, який визначено як можливість використання її художньо-акустичних властивостей (тембральних, сонористичних, звукового портретування) та педагогічного резерву у формуванні аудіальної культури особистості, яка її сприймає (бакалаври, школярі). На основі методу теоретичного моделювання запропоновано наскрізну педагогічну умову – цілеспрямоване застосування аудіально-культурного потенціалу оркестрового

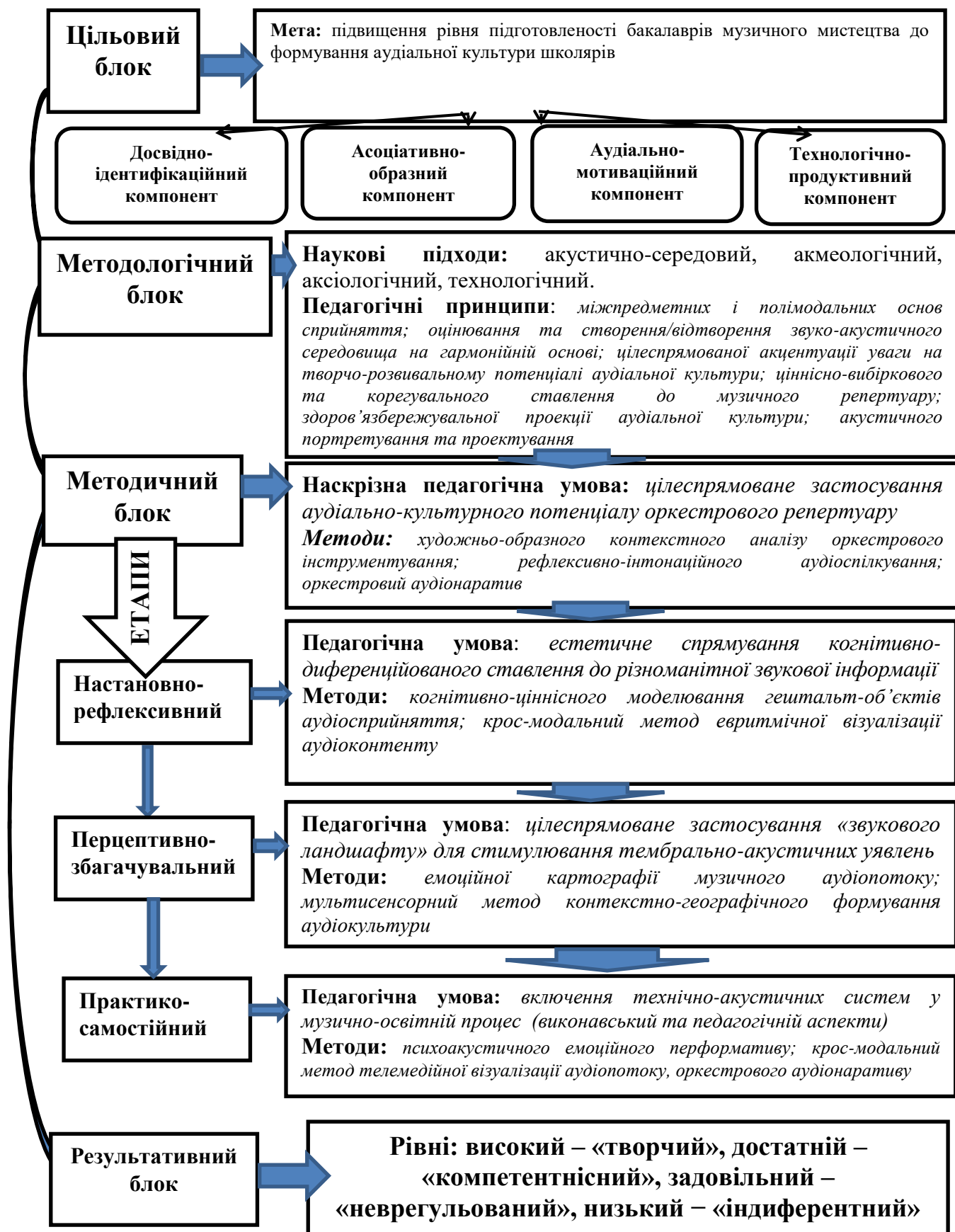

Рис. 1. Модель методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики

репертуару. На настановно-рефлексивному етапі досліджуваного процесу застосовувалась умова – естетичне спрямування когнітивно-диференційованого ставлення до різноманітної звукової інформації; на перцептивно-збагачувальному етапі – цілеспрямоване застосування «звукового ландшафту» для стимулювання тембрально-акустичних уявлень; на практико-самостійному етапі – включення технічно-акустичних систем у музично-освітній процес.

Відповідно до педагогічних умов підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики застосовано такі методи: художньо-образного контекстного аналізу оркестрового інструментування; рефлексивно-інтонаційного аудіоспілкування; оркестровий аудіонаратив; когнітивно-ціннісного моделювання гештальт-об'єктів аудіосприйняття; крос-модальний метод евристичної візуалізації аудіоконтенту; емоційної картографії музичного аудіопотоку; мультисенсорний метод контекстно-географічного формування аудіокультури; психоакустичного емоційного перформативу; крос-модальний метод телемедійної візуалізації аудіопотоку.

Таким чином, у розділі представлено побудовану автором модель методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики; обґрунтовано наукові підходи, педагогічні принципи, педагогічні умови та методи реалізації означеного процесу.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики»** представлено результати констатувального й формувального експериментів та їх порівняння; визначено критерії та показники оцінювання рівнів підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики, наведено статистичні дані щодо підтвердження ефективності запропонованої методики.

Для оцінювання підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики було розроблено критерії, показники та обрано спеціальні методи.

Досвідно-ідентифікаційний компонент оцінювався когнітивним критерієм із такими показниками: якість когнітивних процесів щодо звуко-акустичних явищ та їх походження (оцінював знання щодо тембральних властивостей, звукових особливостей різних звукових джерел, еволюції музичної акустики тощо); ступінь сформованості та застосування художньо-образних звукових еталонів (оцінював функціональність художньо-образної пам'яті). Асоціативно-рефлексивний компонент оцінювався рефлексивним критерієм із такими показниками: міра рефлексії звукового потоку, ставлення й оцінювання з естетичних позицій; наявність звуко-образних асоціацій, їх осмислення та втілення у творчо-виконавський і педагогічний процес. Аудіально-мотиваційний компонент оцінювався мотиваційним критерієм; його показниками були: інтенції щодо набуття аудіальної компетентності; ступінь виявлення інтересу до проблем формування аудіальної культури школярів. Технологічно-продуктивний компонент оцінювався діяльнісним критерієм;

його показники: міра самостійності й ініціативності в збагаченні аудіальної культури в процесі виконавської та педагогічної діяльності; ступінь орієнтування в інноваційних технологіях, що сприяють реалізації потенціалу музичного мистецтва в контексті формування аудіальної культури.

У межах констатувального експерименту було застосовано низку діагностичних методів, як традиційних (анкетування, спостереження, самооцінка), тестові завдання (модифікований питальник «Прагнення набуття аудіоумінь» А. Ріджа (A. Ridge), модифікований тест «Мотивація вчителя та мотиваційна стратегія» (Дж. Мануель та Дж. Хьюз (J. Manuel & J. Hughes), так і спеціально розроблених завдань на основі існуючих діагностичних методик. Було запропоновано завдання на: синергетичну графічно-емоційну трансформацію аудіо-паттернів (Г. Відмер (G. Widmer); дискретну ідентифікацію аудіосигналів жанрів (Х. Дженнінгс та співавтори (X. Jennings & al.); емоційно-кольорове дескриптування аудіоконтенту (С. Палмер та співавтори (S. Palmer & al.). Спеціальними методами були: метод музичної топофілії; метод наративно-аудіальної техно-презентації.

Завдяки застосуванню чотирибальної шкали оцінювання було встановлено кількісні та якісні параметри рівнів підготовленості бакалаврів до формування аудіальної культури школярів. До високого рівня, який було номіновано як «творчій», віднесено 8,33 % (5 осіб), до достатнього – «компетентнісного» – 20 % (12 осіб), до середнього – «неврегульованого» – 43,33 % (26 осіб), до низького – «індиферентного» – 28,33 % (17 осіб).

У процесі формувального експерименту було перевірено ефективність поетапної методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів. Перевірялась ефективність наскрізної педагогічної умови та педагогічних умов, що запроваджувалися за етапами. Відповідно до етапів застосовувалися методи: на настановно-рефлексивному етапі – метод когнітивно-ціннісного моделювання гештальт-об'єктів аудіосприйняття, заснований на методичних розробках Х. Пурвінса (H. Purwins), крос-модального методу евричкічної візуалізації аудіоконтенту (С. Спонхоер (S. Sponheuer). На другому етапі – перцептивно-збагачувальному, застосовувалися такі методи, як: емоційної картографії музичного аудіопотоку, розроблений на ґрунті дослідження К. Крумхансл (C. Krumhansl); «Тембрально-акустичний путівник по музичному аудіоландшафту», мультисенсорний метод, контекстно-географічного формування аудіокультури на основі методу аудіопрогулянок Т. Батлера (T. Butler). На третьому – практико-самостійному етапі застосовувалися такі методи, як: психоакустичного емоційного перформативу (створення семплових композицій на базі демо-версії програми Ableton AG), крос-модальний метод телемедійної візуалізації аудіопотоку, який ґрунтувався на наукових розвідках Й. Харріс (Y. Harris), оркестрового аудіонаративу. Результати формувального експерименту представлено в таблиці 1.

Таким чином, проведена дослідно-експериментальна робота щодо підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики дозволила визначити критерії, показники й рівні

сформованості зазначеного утворення та схарактеризувати динаміку його позитивних змін у процесі застосування експериментальної методики.

Таблиця 1

Порівняння результатів оцінювання сформованості досліджуваного феномену в експериментальній та контрольній групах

Рівні	ЕГ				КГ			
	До початку		Наприкінці		До початку		Наприкінці	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Високий	5	8,3	22	36,7	8	13,3	9	15
Достатній	16	26,7	24	40	9	15	15	25
Середній	19	31,7	13	21,7	30	50	24	40
Низький	20	33,3	1	1,7	13	21,7	12	20

Констатуємо, що в дисертаційній роботі подано теоретично розроблену експериментально перевірену методику підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики. Отримані результати, що підтвердили вирішення окреслених завдань і досягнення поставленої мети, дали підстави дійти таких **висновків**:

1. Розглянуто феноменологію аудіальної культури в контексті актуальних проблем мистецької освіти. Зазначено, що відповідно до інновацій освітньої галузі, зокрема орієнтації на інтегровані технології навчання, актуалізувалася проблема формування компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва, що забезпечують їм успішність розв'язання широкого спектру завдань художньо-світоглядного спрямування. З'ясовано, що до таких належить аудіальна компетентність, яка відповідно до фахової підготовки бакалаврів музичного мистецтва розкриває здатність особистості керувати процесом сприймання школярами звукового середовища, в основу якого покладено символічно-акустичну звукову інформацію, яку слід сприймати, розуміти, критично до неї ставитися.

Уточнено, що аудіальність – феномен, який характеризує здатність чути, адекватно сприймати та диференціювати звуковий простір, що складається зі звуків різного походження: природних, мовних, музичних, урбанізованих. Вони створюють аудіоінформацію, яку особистість сприймає, розуміє, інтерпретує та оцінює, а також створює, для чого має володіти аудіальною культурою. Констатовано, що аудіальна культура – сформована якість аудіально-превалюючого типу репрезентативної системи особистості, що зумовлює її активність у площині аудіального середовища. Аргументовано, що аудіальна культура особистості – якісний рівень перцептивно-вибіркових процесів, що характеризуються художньо-естетичною спрямованістю, заснованою на асоціативно-рефлексивному досвіді сприйняття звукового середовища як конгломерату різних звуко-акустичних джерел: музики, звукового ландшафту природи, мови, урбанізованих та технічних звуків. Це загальне визначення, що стосується як майбутніх учителів музичного мистецтва, так і школярів.

Обґрунтовано, що в основі формування аудіальної культури лежать психо-фізіологічні процеси, серед яких слухова перцепція, асоціативні уявлення, звуко-образна пам'ять. Здійснено порівняння слухової та аудіальної культури, яке показало, що слухова культура, за узагальненням наукових джерел, переважно належить до музичного сприйняття, аудіальна культура – сприйняття, оцінювання та вибіркоче ставлення до розмаїтих властивостей звукового простору. Встановлено співвідношення музичного слухового процесу та аудіальної культури, оскільки музика відображує звукове середовище, а його чуйне сприйняття в реальності збагачує досвід якісного сприйняття музики. Зазначено, що аудіальна культура особистості в контексті сприйняття нею музики як відображення звукового простору зумовлена перебігом слухо-перцептивних, когнітивно-аналітичних та ідентифікаційно-диференціовальних процесів, що актуалізують усвідомлене, активно-творче слухання музики.

2. Розкрито сутність підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів, що є процесом поступового накопичення перцептивно-звукового досвіду, формування художньо-естетичного вибіркового ставлення та оцінювання звукового середовища як конгломерату різноманітних звуко-акустичних джерел та оволодіння методико-технологічними ресурсами впливу на сприйняття звукового потоку, що в сукупності створює окремий аудіально-звуковий сегмент освітнього процесу з формування професійної культури особистості. Доведено, що в результаті цілеспрямованої реалізації такої підготовки формується відповідна підготовленість – фахова якість, що характеризується художньо-естетичним ставленням до звукового середовища та володінням педагогічними засобами впливу на формування аудіальної культури школярів, що передбачає адекватне сприйняття й оцінювання ними розмаїття звукового потоку.

Визначено структуру підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів, яка складається з таких компонентів: досвідно-ідентифікаційного, асоціативно-образного, аудіально-мотиваційного, технологічно-продуктивного.

3. Обґрунтовано методологію та розроблено методику підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів на основі таких наукових підходів, як: акустично-середовий, який вивчає та пояснює сприйняття немuzичних аудіоартефактів як фактору розширення естетичного пізнання особистості й активізації її аудіальної модальності; аксіологічний, що вивчає ціннісне ставлення до аудіо-інформації; акмеологічний, який пояснює концепцію акмео-досягнень та творчого розвитку на ґрунті нової музично-акустичній реальності; технологічний, що пов'язаний із практикою використання інтерактивних, інтеграційних, аудіальних технологій, до яких входять і технології арт-педагогіки.

Обрано педагогічні принципи: міжпредметних та полімодальних основ сприйняття; оцінювання та створення/відтворення звуко-акустичного середовища на гармонійній основі; цілеспрямованої акцентуації уваги на творчо-розвивальному потенціалі аудіальної культури; ціннісно-вибіркового та

корегувального ставлення до музичного репертуару; здоров'язберезувальної проєкції аудіальної культури; акустичного портретування та проєктування.

Розроблено модель методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики, що складається з цільового, методологічного, методичного та результативного блоків. Обґрунтовано педагогічні умови, забезпечення яких має сприяти успішному вирішенню завдань дослідження, а саме: цілеспрямоване застосування аудіально-культурного потенціалу оркестрового репертуару; естетичне спрямування когнітивно-диференційованого ставлення до різноманітної звукової інформації; цілеспрямоване застосування «звукового ландшафту» для стимулювання тембрально-акустичних уявлень; включення технічно-акустичних систем у музично-освітній процес, а також спеціально розроблені методи: художньо-образного контекстного аналізу оркестрового інструментування; рефлексивно-інтонаційного аудіоспілкування; оркестровий аудіонаратив; когнітивно-ціннісного моделювання гештальт-об'єктів аудіосприйняття, крос-модального методу евримічної візуалізації аудіоконтенту; емоційної картографії музичного аудіопотоку, «Тембрально-акустичний путівник по музичному аудіоландшафту», мультисенсорний метод, психоакустичного емоційного перформативу.

4. Визначено критерії та показники оцінювання підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів. Досвідно-ідентифікаційний компонент оцінювався когнітивним критерієм із показниками: якість когнітивних процесів щодо звуко-акустичних явищ і їх походження; ступінь сформованості та застосування художньо-образних звукових еталонів; асоціативно-рефлексивний компонент перевірявся рефлексивним критерієм із показниками: міра рефлексії звукового потоку, ставлення й оцінювання з естетичних позицій; наявність звуко-образних асоціацій, їх осмислення та втілення у творчо-виконавський і педагогічний процес; аудіально-мотиваційний компонент діагностувався мотиваційним критерієм із показниками: інтенції щодо набуття аудіальної компетентності; ступінь виявлення інтересу до проблем формування аудіальної культури школярів; технологічно-продуктивний компонент оцінювався діяльнісним критерієм із показниками: міра самостійності й ініціативності в збагаченні аудіальної культури в процесі виконавської та педагогічної діяльності; ступінь орієнтування в інноваційних технологіях, що сприяють реалізації потенціалу музичного мистецтва в контексті формування аудіальної культури.

Застосування спеціально розроблених діагностичних засобів (методів, тестових і творчих завдань) дозволило встановити кількісні та якісні характеристики рівнів: високий – «творчий» рівень виявлено у 8,33 % (5 осіб), достатній – «компетентнісний» – у 20 % (12 осіб), середній – «неврегульований» – 43,33 % (26 осіб), низький – «індиферентний» – 28,33% (17 осіб).

5. Експериментально перевірено ефективність методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів, що ґрунтувалася на акустико-середовому, аксіологічному, акмеологічному та

технологічному підходах, відповідних до них педагогічних і конкретно-методичних принципах та поетапного запровадження педагогічних умов і методів (настановно-рефлексивний; перцептивно-збагачувальний; практико-самостійний етапи), а також наскрізної форми запровадження умови: цілеспрямоване застосування аудіально-культурного потенціалу оркестрового репертуару. Доведено ефективність цілеспрямованого застосування оркестрової музики, що має потужний акустико-тембральний, розвивальний потенціал у формуванні аудіальної культури школярів.

На основі статистичної обробки результатів і узагальнення отриманих даних та їх інтерпретації з'ясовано перебіг результатів респондентів ЕГ та КГ. Їх порівняння підтвердило суттєве підвищення рівня підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів у респондентів ЕГ. Зокрема кількість тих, кого віднесено до високого рівню зросла з 8,3 % (5 осіб) до 36,7 % (22 особи), достатній рівень до початку було виявлено у 26,7 % (16 осіб), проте наприкінці вже у 40 % (24 особи), кількість респондентів середнього рівня зменшилася з 31,7 % (19 осіб) до 21,7 % (13 осіб), низького рівню з 33,3 % (20 осіб) до 1,7 % (1 особа). У КГ кількість респондентів високого рівню до початку формувального експерименту становила 13,3 % (8 осіб) та наприкінці 15 % (9 осіб), кількість респондентів достатнього рівня зросла з 15 % (9 осіб) до 25 % (15 осіб), середній рівень було діагностовано в 50 % (30 осіб) респондентів КГ до початку, і в 40 % (24 особи) наприкінці, кількість студентів КГ, які залишилися на низькому рівні наприкінці експерименту становила 20 % (12 осіб), порівняно з 21,7 % (13 осіб) до початку.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. Подальшим напрямом наукової роботи може бути розробка методики формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на ґрунті їхньої аудіальної культури та педагогічного потенціалу різноманітних музичних жанрів і стилів.

Основні наукові результати дослідження висвітлено в таких працях автора Статті в наукових фахових виданнях України

1. Пань, Сінюй (2017). Проблема сприйняття музики в контексті формування аудіальної культури особистості. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*, 1 (9), 212–219.

2. Пань, Сінюй, Реброва, О. (2018). Сутність та структура підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Серія: Педагогіка*, 4 (123), 68–73.

3. Пань, Сінюй (2018). Педагогічні умови підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (82), 191–200.

4. Пань, Сінюй (2018). Діагностика підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 9 (83), 282–292.

5. Пань, Сінюй (2018). Методика підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів. *Науковий*

вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Серія: Педагогіка, 5 (124), 45–51.

Стаття у науковому зарубіжному виданні

6. Pan, Xingyu (2018). Methodological foundation of future music art teachers' preparation for the formation of audial culture of schoolchildren. *The scientific heritage*, 30, 2, 44–47.

Праці апробаційного характеру

7. Пань, Синюй (2017). Актуализация проблемы формирования слушательской культуры в музыкальном образовании. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії: матеріали XXXV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 110–112.

8. Пань, Синюй (2017). Аудиальная культура личности в контексте восприятия музыки. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі: матеріали III Міжнародного конгресу*, 321–322.

9. Пань, Синюй (2017). Педагогический потенциал оркестровой музыки. *Стратегії підвищення якості мистецької освіти в контексті змін сучасного соціокультурного простору: матеріали і тези I Міжнародної науково-практичної конференції*, 57–59.

10. Пань, Синюй (2018). Актуализация тембрально-образных представлений в формировании аудиальной культуры будущих учителей музыкального искусства. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези IV Міжнародної конференції молодих учених та студентів*, 1, 99–100.

АНОТАЦІЇ

Пань Сінюй. Методика підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. – Суми, 2019.

Дисертація є комплексним дослідженням проблеми підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики, яка є актуальною в контексті освітніх реформ та підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до їх реалізації.

Уточнено сутність феномену аудіальності, поняття «аудіальна культура»; розкрито зміст поняття «підготовленість бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів» та побудовано структуру цієї фахової якості. Введено поняття «аудіальна компетентність», «педагогічний потенціал оркестрової музики». Обґрунтовано методологічну основу та розроблено методику підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики. Визначено критерії та показники оцінювання підготовленості бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів. Експериментально перевірено ефективність

методики підготовки бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів засобами оркестрової музики.

Ключові слова: методика, аудіальність, аудіальна культура, аудіальна культура особистості, педагогічний потенціал оркестрової музики (переважно симфонічної), підготовка бакалавра музичного мистецтва, підготовленість бакалаврів музичного мистецтва до формування аудіальної культури школярів.

Пан Синюй. Методика підготовки бакалавров музикального искусства к формированию аудиальной культуры школьников средствами оркестровой музыки. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Сумской государственной педагогической университет имени А. С. Макаренко. – Сумы, 2019.

Диссертация является комплексным исследованием проблемы подготовки бакалавров музыкального искусства к формированию аудиальной культуры школьников средствами оркестровой музыки, что является актуальным в контексте образовательных реформ и подготовки будущих учителей музыкального искусства к их реализации.

Уточнена суть феномена аудиальности, понятия «аудиальная культура»; раскрыто содержание понятия «подготовленность бакалавров музыкального искусства к формированию аудиальной культуры школьников» и построено структуру этого профессионального качества. Введены понятия «аудиальная компетентность», «педагогический потенциал оркестровой музыки». Обоснована методологическая база и разработана методика подготовки бакалавров музыкального искусства к формированию аудиальной культуры школьников средствами оркестровой музыки. Определены критерии и показатели оценки подготовленности бакалавров музыкального искусства к формированию аудиальной культуры школьников. Экспериментально проверена эффективность методики подготовки бакалавров музыкального искусства к формированию аудиальной культуры школьников средствами оркестровой музыки.

Ключевые слова: методика, аудиальность, аудиальная культура, аудиальная культура личности, педагогический потенциал оркестровой музыки (преимущественно симфонической), подготовка бакалавров музыкального искусства, подготовленность бакалавров музыкального искусства к формированию аудиальной культуры школьников.

Pan Xingyu. Methodology of preparing bachelors of musical art for the formation of students' audio culture by means of orchestral music. – On the rights of manuscript.

Thesis for Candidate of Pedagogical Sciences degree in specialty 13.00.02 – theory and methods of musical education. – Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. – Sumy, 2019.

The thesis is a comprehensive study of the problem of preparation of bachelors of musical art for the formation of audio culture of schoolchildren by means of

orchestral music which is actual in the context of educational reforms and preparation of future musical art teachers for their realization.

The essence of the phenomenon of audiality and the concept of “audio culture” have been clarified; the essence of the concept of “readiness of bachelors of musical art for the formation of audio culture of schoolchildren” is revealed and the structure of this professional quality is developed. The concepts of “audio competence” and “pedagogical potential of orchestral music” were introduced. The pedagogical principles are defined: cross-curricular and multimodal bases of perception; evaluation and creation/reproduction of sound-acoustic environment on a harmonic basis; purposeful accentuation of attention on the creative-developmental potential of audio culture; value-selective and corrective attitude to the music repertoire; health-saving audio culture projection; acoustic portraiture and design.

The methodological basis is substantiated and the methodology of preparing bachelors of musical art for the formation of students’ audio culture by means of orchestral music is developed. The model of the methodology of preparing bachelors of musical art for the formation of students’ audio culture by means of orchestral music consisting of target, methodological, methodical and resultative units has been developed.

The criteria and indicators for evaluating readiness of bachelors of musical arts for the formation of students’ audio culture are determined. The experience-identification component was evaluated by a cognitive criterion with the following indicators: quality of cognitive processes regarding sound-acoustic phenomena and their origin; degree of formation and application of artistic-figurative patterns; the associative-reflexive component was evaluated by a reflexive criterion with the following indicators: measure of reflection of the sound stream, attitude and evaluation from aesthetic positions; sound-figurative associations, their understanding and implementation in the creative-performing and pedagogical process; the audio-motivational component was evaluated by a motivational criterion with the following indicators: intentions to acquire audio competence; degree of expression of interest in the problems of forming students’ audio culture; the technological-productive component was evaluated by the activity criterion with the following indicators: degree of autonomy and initiative in enriching the audio culture in the process of performing and pedagogical activity; degree of orientation in innovative technologies that contribute to realization of the potential of musical art in the context of formation of audio culture. The effectiveness of the methodology of preparing bachelors of musical art for the formation of students’ audio culture by means of orchestral music has been experimentally tested.

Key words: methodology, audiality, audio culture, audio culture of the personality, pedagogical potential of orchestral music (mainly symphonic), preparation of bachelor of musical art, readiness of bachelors of musical art for the formation of students’ audio culture.

Підписано до друку 12.09.2019 р. Формат 60X90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А. С. Макаренка

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.